

CSATHI BÉLA*

Zsigmondy Vilmos részvétele az 1848/49-es szabadságharcban a bánsági Resicán

Zsigmondy Vilmost (1821–1888) a cs. kir. központi bányagazgatóságon 1844-ben Bécsben végzett kétéves lelkiismeretes munkája eredményeképpen 1846. január 11-i keltezéssel a cs. kir. központi bányagazgatóság megbízta a hanyatlásnak induló bánsági Resica melletti Domán kőszénbánya vezetésével. Zsigmondy alig három évi szolgálat után bizonyított: újabb állomáshelyén fellendítette a hanyatlásnak indult, Resica melletti Domán-i és Kuptöre-i szénbányákat.

Az 1848-as márciusi mozgalmak hírei Resicára is eljutottak, azonban a magyar viszonyok alakulásával elégedetlen bécsi kamarilla a **Kossuth** által hirdetettek megsemmisítésére törekedett az általa elszakadásra felbízott nemzetiségek segítségével.

Ebben az időben Resica már olyan virágzó vasiparral rendelkezett, hogy a kormány Zsigmondy javaslatára a telepet ágyúöntésre is alkalmasnak találta, s a délvidéki fokozódó lázongások következtében ágyúöntő műhelyt rendeztetett be. Zsigmondy bányagondnokként hazafias lelkesedéssel állt a forradalom zászlaja alá és a szabadságharc legégetőbb szükségleteinek kielégítésére 3, 6 és 18 fontos ágyúkat, ágyúgolyókat, lőszert gyártott a honvédek részére. Így Resica a délvidék valóságos fegyvergyárává lett.

Ezek gyártása mellett a szerb mozgalmakkal szemben szükségessé vált a gyári és bányamunkásokból, tisztviselőkből álló nemzetőrség (Bürger-Garde) megszervezése is, mely Zsigmondy Vilmosra várt. A kiképzést **Rain Márton**, a karánsebesi 13. sz. határőrvidéki ezred egyik őrmestere végezte.

Október 3-án **Johan von Appel**, a karánsebesi ezred tábornoka a resicaiakat az ágyúk átadására szólította fel, amit a bányaváros megtagadott. 1848. október végén a város komoly veszedelemben forgott, miután Boksán megszállása után Resica felé vonult az ellenség. A következő időben előbb **Rohrmann** főhadnagy, majd **Székely Sándor** kapitány vezetésével felmentő sereg érkezett Resicára. A nyugalom csak rövid ideig tartott.

A következő időkről Zsigmondy így írt az „*Önéletrírási adatokban*”: „...ugyanazon év december havában kétszeri ostromnak volt kitéve a gyár”. December 16-án támadás érte Resicát a szerovai dombok felől **Doda Traján** vezetésével, aki a várost megadásra szólította fel. Az alkudozás nem járt eredménnyel, a harc kitört, de **Fejér Károly** honvéd kapitány irányításával a nemzetőrök és a honvédek élén ez alkalommal sikerült a támadást visszaverni.

* 1111 Budapest, Stoczek utca 17/B, 1/7.

A többszöri fenyegetéseknek és támadásoknak Resica egy ideig ellenállt, amiben nagy része volt Zsigmondy Vilmos bányagondnoknak, a nyugalom azonban csak rövid ideig tartott. 1848. december 24-én a hajnali órákban kezdődött a **Rasokrák** által vezetett támadás a szerovai dombok felől Resica ellen. Eleinte úgy látszott, hogy az ellenség nagy száma ellenére is kudarcot fog vallani a támadás, azonban Rain Márton, a nemzetőrség kiképzője árulásával eldőlt Resica sorsa, amihez hozzájárult az is, hogy a védelmezőknek elfogyott a lőszerük. A város sorsa eldőlt, a fontos vasmű az ellenséges határőrök kezére került.

Resica elestével Zsigmondy a vasmű pénztárában őrzött mintegy 38 000 Ft-ot és a legfontosabb okmányokat Dognácskán át Oraviczára szállította és a pénzt a központi bányagazgatóság pénztárába beszolgáltatotta.

Zsigmondy később Szegedre, majd Debrecenbe került, majd 1849 május havában visszatért Resicabányára, ahol elfoglalta előbbi állását és folytatta az ágyú- és golyóöntést a magyar hadsereg részére.

A szabadságharc leverése után a világosi gyásznapi befejezte azt a forradalmi harcot, melyet a magyar társadalom az osztrák abszolutizmus árnyékában vívott. **Haynau** (1786–1853) önkényuralmat vezetett be és megnyitotta a rémuralom korszakát. A bebörtönzések, a meghurcoltatások napirenden voltak, sok százan szenvedtek várfogságot. **Mikszáth Kálmán** (1847–1910) a későbbiekben így írt e korszakkal kapcsolatban: „*Akinek neve volt, vagy le van zárva valahol az országban, vagy ki van zárva az országból.*” Ezen utóbbiak közé tartozott Zsigmondy Vilmos is, aki

“Szerette hazáját,
szívvel, szóval, tettel,
Védte szabadságát
Híven, becsülettel”

- ahogy **Gyulai Pál** (1826–1909) írta.

A világosi fegyverletétel után az uralomra jutottak bűnül rótták fel Zsigmondynak a szabadságharcban tanúsított hazafias magatartását és 1849. augusztus 26-án letartóztatták, majd a temesvári haditörvényszék 6 éves „vasbani” várfogságra ítélte. Olmützi várfogságából a resicaiak által írott kérvényre 1850. július 24-én elbocsátást nyert és visszatérhetett hazájába. Ezzel a 29 éves Zsigmondy Vilmos életének első – kincstári – korszaka lezárult.

IRODALOM

Böckh János: Zsigmondy Vilmos (1821–1888). Földtani Közlemények XX. k. 8–10. füzet. 1890. p. 257-380.

Csath Béla: Zsigmondy Vilmos élete, munkássága (kiadatlan tanulmány).

Gergely András: Magyarország története 1790–1918. Ikva K. 1990. 129 p.

Hivatalos tudósítás / Közlöny, Hivatalos Lap 1848. dec. 24. 197 sz.

Michalik Sándor: Resicza jelene és múltja. Resicza 1896. 676 p.

Spira György: A magyar forradalom 1848–49-ben. (Budapest, 1959. 676 p.)

Zsigmondy Vilmos: Önéletrajzi adatok. MTA K. 1232. 92. sz. 1888. augusztus 27.